

<https://www.b92.net/biz/vesti/region/restitucija-uslov-za-eu-ono-sto-je-jugoslavija-oduzimala-drzava-bi-trebalo-da-vrati-2247444>

Restitucija uslov za EU: Ono što je Jugoslavija oduzimala, država bi trebalo da vrati

Pitanje denacionalizacije državne imovine i restitucije važno je na putu BiH ka članstvu u EU.

Osim BiH, od svih drugih postsocijalističkih država, još samo ga nije rešila Albanija.

EU je 1995. godine donela rezoluciju koja se bavi pitanjem denacionalizacije i restitucije te ona u svoje članstvo ne prihvata države koje ne ispunjavaju svoje međunarodno-pravne obaveze

Kada govorimo o vrednosti restitucije, niko ne zna o kojem se tačno iznosu radi. Nacionalizacija je počela 1945., a završena je 1964. godine iako su i posle toga određeni objekti na poseban način nacionalizovani.

O tome šta je budućnost denacionalizacije i restitucije u BiH, kao i šta je do sada urađeno, objašnjava Muharem Cero, stručnjak za državnu imovinu.

"Priča o denacionalizaciji i restituciji najdirektnije je vezana za državnu imovinu. Upravo zaustavljanje procesa denacionalizacija bio je pokušaj koji još uvek traje, etniciziranje teritorija i traženje rješenja koja bi međuentitetsku liniju i međukantonalnu liniju razgraničenja prenela u tzv. zemljišno-knjižne granice. Malo je znano da je u setu zakona o privatizaciji iz 1997. godine u sklopu sertifikacijske privatizacije bio ponuđen zakon da se restitucija rešava sertifikatskim modelom isplate recesionih poverilaca i sva je sreća da je bilo dovoljno otpora da taj zakon bude izbačen i ne bude prihvaćen. Prvi pokušaj denacionalizacije bio je 2000. godine, ali je Vlada Republike Srpske pokušala da to pitanje reši donošenjem entitetskog zakona. Tadašnji visoki predstavnik je 2002. godine zaustavio proces i jasno uputio da se pitanje denacionalizacije mora rešiti donošenjem zakona na nivou države", kazao je Cero u razgovoru za Klix.ba.

Naredni pokušaj rešavanja pitanja denacionalizacije dogodio se 2007. posle ratifikacije Sporazuma o sukcesiji i tada je Ministarstvo pravde BiH ponudilo jedan od mogućih modela, ali isti problem se i tada javio u procesu prihvatanja predloga jer je RS istrajavala na entitetskim privatizacijama.

"Od 2007. godine stvari su u nekoj vrsti adaptiranja, a pitanje se aktiviralo ponovno u kontekstu petog cilja obaveze rešavanja državne imovine. Naime, portfolio državne imovine je u segmentu poljoprivrednog i šumskog zemljišta, javnih dobara, dominantno nastajao procesom nacionalizacije i pitanje denacionalizacije jeste u suštini iz diskursa RS zadiranje u njihovu iskrivljenu percepciju da su vlasnici teritorije, a ne tek korisnici. Model privatizacije koji bi bio spuštanje samog čina povrata imovine na entitete, sasvim je izvesno neprihvatljiv sa stanovišta reintegracije BiH jer bi verovatno pitanje povrata imovine u RS bilo vezano za dospeće obveznica, a da bi se izbegavao model naturalne restitucije", istakao je.

Pitanje denacionalizacije državne imovine je jedan od uslova za ulazak BiH u EU.

"U pristupnom putu, pitanje same denacionalizacije koje se direktno veže za poglavlje 23. vladavina prava, od svih postsocijalističkih zemlja još samo nije rešeno u Albaniji i BiH. Sama Konvencija o ljudskim pravima kaže da imovina ne može biti oduzeta silom. Nacionalizacija, agrarna reforma i sve drugo što se događalo, kako je nastajala državna imovina, čin je pravnog nasilja u drugom ideološkom konceptu koji je bio etabliran u zemljama koje se nisu smatrale 'Zapadnim blokom' a u koje se svrstavala i Jugoslavija. Ona je zanemarivala ovo ljudsko pravo i pravnim nasiljem oduzimala imovinu građanima, verskim zajednicama. Posebno se treba fokusirati na zakone iz tog perioda, iza 1. januara 1945. godine kojima je oduzimana imovina njemačkim državljanima. Ako pratite procese denacionalizacije u Srbiji, Hrvatskoj, Češkoj, Poljskoj, Slovačkoj i Mađarskoj videćete da su sve na putu ka EU uvažile konvencije koje su nadređene ustavima", naglasio je Cero.

Zakoni o denacionalizaciji i restituciji svoje pravno utemeljenje u međunarodnom pravu imaju u Konvenciji o ljudskim pravima.

Tri su oblika denacionalizacije: naturalna restitucija (vraćanje onoga što je oduzeto ukoliko je to moguće), zamenska imovina (model koji bi finansijski rasteretio BiH) i novčana kompenzacija.

"Najveći deo imovine se može obaviti zamenskom imovinom, pogotovu kod poljoprivrednog i šumskog zemljišta, pa čak i u nekretninama gde se odnosi na oduzete zgrade, poslovne prostore i druge nekretnine. Mi smo već ušli u taj oblik. Kanton Sarajevo je dozvolio da se nosiocima stanarskih prava daju stanovima koji su nacionalizirani, a da se vlasnicima dodeli zamenska imovina", naglasio je.

Isto pitanje zamenske imovine odnosilo se i na javna preduzeća.

"Bila su tri bilansa, aktivni, pasivni i neutralni. Na žalost, mnoge firme nisu prepoznavale neutralni bilans što je po definiciji imovina za restituciju. Zanimarili su da ta imovina ne može biti predmet privatizacije i mislim da su se tu dogodile najveći promašaji i upravo su te štete jedna od većih smetnji u procesu denacionalizacije", mišljenja je Cero.

Zamenska imovina je imovina istog kvaliteta, površine ili veličine i BiH ima dovoljno velike resurse da tom imovinom rešava pitanje restitucije bez potrebe za novčanom kompenzacijom.

"Sada imamo pitanje rešavanje pitanje statusa državne imovine i poželjno je da se istovremeno rešava i pitanje denacionalizacije. Mnogo bi se smanjio portfolio državne imovine jer je on i nastao oduzimanjem imovine. Novi mandat u koji ulazimo na državnom nivou trebao bi u paketu da reši pitanje denacionalizacije i restitucije zajedno sa rešavanjem pitanje državne imovine", zaključio je Cero.